

Презентація праці історика Віктора Ідзя «Журнал «Орлики», як засіб боротьби та пропаганди з тоталітарним комуністичним режимом УРСР, ОУН - УПА в середовищі українських дітей в 50-х роках ХХ століття» в Інституті Східної Європи 27 серпня 2021 року. ©

27 серпня 2021 року у підсумок святкування 30-ти ліття відновлення незалежності України, відбулась презентація праці віце-президента Академії Наук «Трипільська Цивілізація», академіка МАНС, академіка АНВШ України, доктора історичних наук, професора, засновника та директора Інституту Східної Європи(ІСЄ) та Кафедри українознавства Віктора Ідзя «Журнал «Орлики», як засіб боротьби та пропаганди з тоталітарним комуністичним та українофобським режимом УРСР, ОУН - УПА в середовищі українських дітей в 50-х роках ХХ століття».

Праця напрацьована з архіву ІСЄ з нагоди 30-ти ліття(1991-2021pp.) відновлення незалежності України та 20-ти ліття з часу утворення у Львові 3 березня 2001 року Інституту Східної Європи(2001-2021pp.).

Як наголосив під час презентації її рецензент - доктор філософії, доцент Кафедри українознавства, виконуючий обов'язки професора, заступник директора Інституту Східної Європи, лауреат державної премії імені Івана Франка в галузі інформаційної діяльності Тарас Каляндрук: «Наукова праця доктора історичних наук, професора, академіка, директора Інституту Східної Європи Віктора Ідзя «Журнал «Орлики», як засіб боротьби та пропаганди з тоталітарним комуністичним режимом УРСР, ОУН - УПА в середовищі українських дітей в 50-х роках ХХ століття» висвітлює діяльність відділів пропаганди і агітації, друкованих органів ОУН-УПА на прикладі журналу для дітей, «Орлики», що виходив у підпіллі в епоху боротьби українського національного визвольного руху під проводом ОУН-УПА з тоталітарним режимом УРСР в 50-х роках ХХ століття.

Автор звертає увагу на актуальності подальшого наукового вивчення засобів масової інформації ОУН-УПА, передусім газет та журналів ОУН-УПА, на прикладі журналу для дітей «Орлики» особливо зараз в епоху нової українсько-російської війни...».

Нище подаємо виступ, список використаних джерел та літератури з праці історика Віктора Ідзя «Журнал «Орлики», як засіб боротьби та пропаганди з тоталітарним комуністичним режимом УРСР, ОУН - УПА в середовищі українських дітей в 50-х роках ХХ століття» який був викладений автором під час презентації...

З працею вже можна познайомитися у Львівській національній науковій бібліотеці імені Василя Стефаника на сайті Інституту Східної Європи - www.easterneurope.nethouse.ua та у мережі ФБУК.

Віктор Ідзьо

Журнал «Орлики», як засіб боротьби та пропаганди з тоталітарним комуністичним режимом УРСР, ОУН - УПА в середовищі українських дітей в 50-х роках ХХ століття. ©

У попередніх працях «До історії однієї могили на Закерзонні», «Українська Повстанська Армія – згідно зі свідченнями радянських та німецьких архівів», «Господарська діяльність Організації Українських Націоналістів за свідченнями Окружного провідника господарки Проводу ОУН Дмитра Богуша на псевдо -"Економ"», згідно сукупності свідчень польських, українських та російських архівів мною була всебічно проаналізована військово-політична та господарська діяльність Організації Українських Націоналістів (ОУН) та Української Повстанської Армії(УПА) у 30-50 роках ХХ століття. Однак тема національно-визвольних змагань була б висвітлена неповно без дослідження відділів референтури пропаганди ОУН-УПА, зокрема професійних засобів масової агітації, газет та журналів які видавались ОУН-УПА у підпіллі.

Тому наша праця, це аналіз щойно віднайденого друкованого органу засобу масової пропаганди для дітей, журналу «Орлики», що випускався референтурою пропаганди ОУН-УПА в 50-х роках ХХ століття.

Беручи до уваги попередній етап боротьби, та ті обставини, що у 30-40-х роках, українці вступили в ХХ століття нацією без держави, а більше як 300 років українські патріоти боролися за незалежність і утворення власної держави з Росією, Німеччиною, Австрією, Польщею й те, що в ХХ столітті український народ відкрито вступив в боротьбу за здобуття незалежності своєї держави з польським націоналізмом, гітлерівським та сталінським тоталітарними режимами, то виховання патріотичності дітей було одним із першорядним завдань ОУН-УПА в умовах радянської тоталітарної системи та її брехливої політичної пропаганди та агітації.

Тому і в 50 роках засобами масової інформації передусім таким журналом як «Орлики», що поширювався на українських дітей, ОУН-УПА вела боротьбу за незалежність України, політичними методами сформованими відділами пропаганди у військовій організації УПА, на перспективу, формуючи на майбутнє національно - свідому молодь. Слід наголосити, що у 50-х роках УПА перейшла в глибоке підпілля тому, щоб будити національну самосвідомість в українського населення та підростаючого покоління, зокрема в українських дітей, ОУН-УПА видавало журнали та журнальчики у своїх підпільних друкарнях. Такі журнали видавалися на простому та папіросному папері.

Особлива увага, як бачимо із віднайденого журналу «Орлики», із проаналізованих текстів якого ми бачимо, що у 50-х роках ОУН-УПА розширила діапазон політичної та пропагандистської діяльності, що урізноманітнює діяльності борців в історії національно-визвольних змагань в історії нескореної України 50-х років ХХ століття, де ОУН-УПА зробило основну свою пропагандистську ставку на підростаюче покоління, зокрема українське юнацтво та молодь. Власне як бачимо із історичних джерел епоха 50 -х років, була одним із найжорстокішим періодів в української історії. В цей час комуністичний режим розвернув усю свою силу пропаганди проти ОУН-УПА,

намагаючись здискредитувати його боротьбу в очах українського народу, українського юнацтва та молоді, втягуючи українську молодь в тенети комуністичного рабства, міфотворення та мракобісся...

Тому віднайдений засіб масової журналістської інформації та агітації, журнал «Орлики», що видавався референтурою пропаганди ОУН-УПА, є доказом високоінтелектуальної боротьби з комуністичним тоталітарним режимом СРСР та його сателітом УРСР. Тому роль журналу «Орлики» для підростаючого українського покоління у 50-х роках ХХ століття важко переоцінити, оскільки це видання яскраво тільки по гаслу “Воля народам! Воля Людині” показує всю демократичність та українолюбство ОУН та УПА як до власного українського так і до інших народів. На жаль науково поки що не встановлено, хто був редактором цього журналу і де на якій території Західної України він видавався та поширювався.

Можна тільки припускати, що він видавався у глибокому підпіллі очевидно Проводом ОУН чи референтурою пропаганди УПА?..

Аналізуючи Ч.3, від 1951 року журналу «Орлики», можемо наголосити, що його редагувала високоосвічена людина, великий український патріот - націоналіст, який палко любив свій народ і був повністю пов'язаний з службою пропаганди, науки і освіти ОУН-УПА.

Загалом це був на той час високоосвічений чоловік чи жінка, який чи яка досконало знав українську історію, мову, всіх кращих патріотичних українських істориків, літераторів, письменників, митців ХІХ-ХХ століть.

Слід наголосити, що журнал «Орлики» є дуже схожим за макет - оригіналом з таким популярним журналом для українським дітей, як «Дзвіночок», що виходив у Західній Україні у 30 - х роках ХХ століття, в умовах польського тоталітарного режиму...

Число журналу «Орлики» відкривається “Піснею Орликів”, які повинні підноситися вгору, щоб осягнути безмежну даль та побачити праведні шляхи... Завершується вірш наголосом, що чужинецький шлях в Москву нас заведе, а отже орлята повинні йти тими шляхами, які їх тільки в рідну Україну приведуть!

Дальше журнал «Орлики» продовжує віршований твір С.Черкасенка “За рідний Край” в якому наголошується, що українські діти повинні любити рідний Край... Святу Україну...”

Дальше журнал «Орлики» статтею невідомого автора “Чому ми, Українці, боремося за Самостійну Соборну Українську державу?” наголошує: “що сьогодні Росія загарабала Україну..., і тому українці пішли в Українську Повстанську Армію, щоб боротися проти загарбницької Росії за Самостійну Українську державу.

Тут же автор звертається до дітей, щоб вони допомагали батькам і сестрам, що пішли в УПА... боротися проти російських загарбників...”

У вірші С.Черкасенка “У шахті” описується тяжка примусова робота українських шахтарів в радянських шахтах.

Дальше у оповіданні “Як Федь став повстанцем”, яке супроводжується прекрасним графічним малюнком, розповідається на прикладі кровавої діяльності НКВС на Волині, як простий хлопець внаслідок політичних переконань за наслідками каральної діяльності НКВС у 40-50 роках, у 50- році вступив разом з друзями в УПА і став примірним повстанцем...

Дальше в журналі Орлики вміщено “Оповідання повстанця Олеса” в якому подано порівняльний аналіз Олеса відмінності УПА від каральної системи СРСР - НКВС та людиноненавистницької колгоспної системи, яка прийшла в Україну з приходом радянської тоталітарної системи.

Зустріч Олеса з воїнами УПА та дискусія з ними спонукає його в подальшому до боротьби з тоталітарною структурою НКВС, перебусім рабською колгосною системою УРСР. Олесь береться за справу пропаганди летючок УПА серед населення...

Дальше журнал «Орлики» подають вірш І.Воробкевича “Рідна мова” і спонукають дітей любити рідну українську мову і тільки нею розмовляти...

Рубрикою “Вивчайте історію України” журнал «Орлики» викладає українську історію з ХVІІ яка тоді була у польській неволі. Дальше стаття описує визволення України гетьманом Богданом Хмельницьким, який боронив Україну від Росії і підступне “приєднання до Росії”, якого не було і яке вигадали росіяни, заставило гетьмана України Богдана Хмельницького зі зброєю в руках борони самостійність Української держави...

В оповіданні “Чесний українець” показано, як діти Гриць і Галя не видали своїх воїнів УПА приїхавшим під ліс енкаведистам...

Віршем “Річечка” журнал «Орлики» закликає зміцнювати своє здоров'я спортом, сонцем, водою, повітрям!

В кінці журнал «Орлики» подає рубрику “Загадки” та “Ребус” у якому наголошує: “Серп і молот - смерть і голод...”, закликає: “ховати таємниці від ворога”.

У висновок редакція журналу «Орлики» наголошує: «журнал «Орлики», що видають Українські Повстанці, більшовики не хочуть, щоб діти читали цей журнал, бо там написана правда, вони бояться правди і тому всіх, хто читають журнал «Орлики» арештовують...

Вам діти, треба читати цей журнал, бо вам українцям треба знати правду, як будувати Українську Державу. Тому читайте журнал «Орлики», щоб ніхто не бачив. Не говоріть ні з ким про прочитане. Читайте журналики: Малі друзі, Діти України...!

Журнал «Орлики» розрахований на дітей від 10 до 13 років...» наголошено автором праці у висновок...

Список використаних джерел та літератури:

1. Ідзьо Віктор. До історії однієї могили на Закерзонні. - Перемишль - Львів "Сполом", 2003.
2. Ідзьо В.С. Репресивна сутність партійно-політичної та військово - поліцейської системи СРСР у придушенні національно-визвольного руху: УГВР, ОУН, УПА згідно зі свідченнями надзвичайно таємних документів Головного Архіву Російської Федерації. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2005. - Т.VII.
3. Ідзьо Віктор. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом", 2005.
4. Ідзьо Віктор. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом". Вид II. - 2008.
5. Ідзьо Віктор. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом". Вид III. - 2021.
6. Ідзьо Віктор. Музична культура Галичини в 20 - 30 роках ХХ століття. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004. - Т.VI.
7. Ідзьо Віктор. Господарська діяльність ОУН за свідченнями Окружного провідника господарики Дмитра Богуша, на псевдо "Економ". - Львів "Сполом", 2008.
8. Ідзьо Віктор. Партійно - політична та військова система в СРСР у протистоянні з ОУН - УПА у 1944 році згідно свідчень надзвичайно таємних документів Головного Архіву Російської Федерації в Москві. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2009. - Т.XV.
9. Ідзьо Віктор. Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада – згідно свідчень німецьких та радянських архівів. Наукове видання. - Львів, Видавництво Університету «Львівський Ставропігіон», 2016р. - 200с.
10. "Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанська Армія". Історичні нариси. - Київ "Наукова Думка", 2005.
11. Політичний терор та тероризм в Україні. ХІХ - ХХ століття. Історичні нариси. - Київ "Наукова Думка", 2002.
12. Орлики. Журнал для дітей. - Івано-Франківськ. - Грань, 2010.
13. Ремесло повстанця. Збірник праць підполковника УПА Степана Фрасуляка - «Хмеля»./ Ред. і упоряд. Р. Забілій. - Львів: Центр досліджень визвольного руху, 2007. - 424с.
14. Симеяга М.И. Размышления о борьбе Организации украинских националистов (ОУН) в годы второй мировой войны. Историко - Филологический Вісник Українського Державного Інституту при Московському Державному Педагогічному Університеті. - М., 1997. - Т.I. - 260с.





Інститут Східної Європи
Кафедра українознавства

Віктор Ідзьо

**Журнал «Орлики», як засіб боротьби та пропаганди
з тоталітарним комуністичним режимом УРСР,
ОУН-УПА в середовищі українських дітей
в 50-х роках ХХ століття**



Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2021







